

Boj s taktickými prostředky jaderného napadení nepřítele

Podplukovník Miroslav Vítěk

I když se za poslední dva roky otázkám boje se zbraněmi hromadného ničení (především s operačně taktickými prostředky) věnovala velká pozornost, taktické prostředky jaderného napadení nepřítele byly a do určité míry ještě jsou přehlíženy a podceňovány. V plánu boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítele na stupni armády a frontu plánujeme opatření především ke zničení nepřátelských operačně taktických zbraní hromadného ničení a všechny prostředky jaderného napadení taktického významu přidělujeme bez rozdílu svazkům. Hlavní nedostatek je podle mého názoru v tom, že nebereme v úvahu, zda svazek je schopen zničit svými prostředky stanovené cíle (taktické prostředky jaderného napadení).

Pravděpodobný nepřítel, zejména armáda USA, má silné jaderné uskupení. Současnou převahu letectva, pro které vyčleňuje až 76 % z celkového množství jaderné munice, je nutno pokládat za dočasnou, neboť USA a ostatní země NATO usilovně řeší otázky vývoje a výroby raketových zbraní.

Kromě operačně taktických prostředků (PERSHING, SERGEANT, MATADOR) má nepřítel k dispozici i útvary (jednotky) vyzbrojené raketami taktického významu typu HONEST JOHN, LITTLE JOHN apod. Z dělostřeleckých prostředků mohou používat jadernou municí (jednotky) kanóny ráže 175 mm, houfnice ráže 203,2 mm a bezzákluzová děla typu DAWY CROCKETT. Kromě raketových a dělostřeleckých prostředků a letectva může použít k jaderným úderům i protiletadlové řízené střely typu NIKE HERKULES.

Z celkového počtu prostředků jaderného napadení nepřítele je velká většina taktického významu. Např. v pásmu polní armády USA může být použito až 24 odpalovacích zařízení operačně taktických prostředků, do 80 odpalovacích zařízení taktických prostředků, více než 200 hlavních kanónů 175 mm a houfnic 203,2 mm a více než 200 kusů bezzákluzových kanónů DAWY CROCKETT. Z těchto počtů mohou být v pásmu divize 4 odpalovací zařízení raket typu HONEST JOHN nebo LITTLE JOHN, 4 hlavně H-203,2 a více než 30 kusů bezzákluzových kanónů DAWY CROCKETT. Kromě toho může v pásmu divize působit až 6 hlavních kanónů 175 mm (sborový prostředek).

Převážnou většinu jaderných prostředků nepřítele představují tedy taktické prostředky, tj. dělostřelectvo a taktické rakety. I když nepřítel přisuzuje hlavní úlohu při jaderných úderech operačně taktickým prostředkům (kromě letectva), je nutno věnovat boji s taktickými prostředky jaderného napadení daleko více pozornosti. Skutečnost, že např. dělostřelecká raketa HONEST JOHN nebo kanón 175 mm mohou použít jadernou náplň ráže až 47 kt s poloměrem pásma vyřazení nekryté živé síly do 2,5 km od epicentra výbuchu, to plně potvrzuje.

Úkolem boje se zbraněmi hromadného ničení je tedy v prvé řadě zbavit nepřítele možnosti tyto zbraně použít, převzít iniciativu a údery vlastních prostředků jaderného napadení dosáhnout úspěchu v boji (operaci).

Porovnáme-li možnosti našeho svazku úspěšně bojovat ve svém pásmu se všemi prostředky jaderného napadení nepřítele, dojdeme k závěru, že ve většině případů by svazek nebyl schopen tyto úkoly splnit, poněvadž by neměl dostatek prostředků a nebo současné prostředky mu nedovolují z různých technických důvodů splnit úkol. Myslím, že není účelné přesně vypočítávat možnosti svazku. Zaměřím se raději na to, jak podle mého názoru je třeba úkol řešit.

Především je nutno vycházet z toho, že ničit prostředky jaderného napadení nepřítele nelze jen raketovými vojsky, letectvem nebo dělostřelectvem. Je to hlavní otázka každého boje (operace) a může být úspěšně splněna jen společným úsilím všech druhů vojsk s použitím operačně taktických a taktických raket, letectva a dělostřelectva i prostředků a sil vševojskových svazků.

Vezmeme-li v úvahu, že jaderná munice bude přidělována na boj či operaci vždy v omezeném počtu ve srovnání s množstvím úkolů, které by bylo účelné v boji (operaci) jadernými údery řešit, **musí zákonitě plnit hlavní tíhu boje s taktickými jadernými prostředky nepřítele dělostřelectvo a letectvo s použitím jak tříštivotrhavé tak chemické munice.** Jaderné munice bude použito k ničení taktických prostředků jaderného napadení nepřítele pouze v nebezpečí z prodlení a nebude-li jiná možnost daný prostředek zničit. Pro každý prostředek jaderného napadení nepřítele musíme tedy pečlivě vybírat způsob, dobu i prostředek k jeho zničení. Podle mého názoru nemusí být vždy správné, abychom počítali např. ke zničení oddílu SERGEANT pouze s úderem operačně taktických raket nebo leteckou atomovou pumou. Úder těchto prostředků může být často málo účinný, není-li uskutečněn včas. A naopak údery letectva s klasickými prostředky mohou být mnohem účinnější. Na našich cvičeních nebereme často tento fakt v úvahu a ať je operačně taktický prostředek jaderného napadení nepřítele kdekoli, plánujeme vždy k jeho zničení jaderný úder, zatímco by bylo výhodnější použít jej v dané situaci třeba ke zničení oddílu HONEST JOHN, nebo kanónů 175 mm a operačně taktický prostředek ničit letectvem s klasickými prostředky. To je podle mého názoru zatím největší nedostatek. Obdobná situace byla ještě nedávno i s údery na prostředky PVO nepřítele typu HAWK. Tenkrát převládal názor, že jaderný úder armádní raketou je neefektivní a zbytečný. Zkušenosti však ukazují a sovětská vojenská literatura potvrzuje, že tato cesta je správná a jediné možná. Štáb armády musí mít dokonalý přehled o všech prostředcích jaderného napadení nepřítele v pásmu každého svazku, znát jejich možnosti, aby mohl kdykoliv ovlivnit situaci u svazku.

U svazku bude hlavním prostředkem ničení zbraní hromadného ničení nepřítele dělostřelectvo.

Z dané tabulky je patrné, že palebná postavení všech prostředků jaderného napadení nepřítele jsou v dosahu palby našeho dělostřelectva. Jiná však je otázka spotřeby dělostřelecké munice, o níž se zmíním později.

Boj s taktickými prostředky jaderného napadení nepřítele organizuje štáb svazku, což zabezpečuje potřebnou rychlost palby dělostřelectva na zjištěné prostředky a její sladění s údery taktických raket, palbou tanků atd.

Vzdálenost od předního okraje a přibližné rozměry taktických prostředků jaderného napadení nepřítele v prostorech bojového rozmístění:

Druh prostředku (jednotka)	Vzdálenost od předního okraje	Rozměry prostoru		
		Šířka (km)	Hloubka (km)	Plocha (km ²)
Oddíl HONEST JOHN	6—12	1	1,5	1,5
Oddíl 175mm kanónů	6—10	6—10	4	24—40
Baterie 175mm kanónů	6—10	1,5—2	1,5—2	2,25—4
Oddíl 203,2houfnic	4—6	4—6	4	16—24
Baterie 203,2houfnic	4—6	0,6—0,8	0,6—0,8	0,36—0,64

Důležitou podmínkou dosažení úspěchu v tomto boji je organizace a vedení průzkumu.

K zajištění maximální efektivity prostředků jaderného napadení nepřítele je nutno centrálně plánovat použití všech organických a posilových průzkumných prostředků a zvláště pečlivě organizovat jejich vzájemnou součinnost. Při stanovení úkolu průzkumu je nutno brát v úvahu jeho možnosti jak ve zjišťování cílů, tak především v **určování přesných souřadnic cílů**. Proto v plánu průzkumu svazku musí být jednotlivým průzkumným prostředkům stanoveny konkrétní úkoly vzhledem k jejich možnostem. Svazek sám svými organickými prostředky není však schopen plně a v celém svém pásmu zabezpečit spolehlivý průzkum jaderných zbraní nepřítele a proto nadřízený velitel musí počítat se splněním řady úkolů ve prospěch podřízených svazků. Kromě toho ještě část svých průzkumných prostředků přiděluje svazkům působícím na hlavním směru. Tak např. svazku, který působí na hlavním směru svazu, může být přidělen průzkumný dělostřelecký oddíl a roj vrtulníků. Tím značně vzroste možnost svazku a to jak ve zjišťování jaderných zbraní nepřítele, tak i v možnosti řízení palby dělostřelectva.

Nejefektivnějším prostředkem průzkumu jaderných zbraní nepřítele je **vzdušný průzkum**. Proto štáb svazu při organizaci průzkumu zbraní hromadného ničení nepřítele musí stanovit jaké úkoly bude plnit taktické průzkumné letectvo ve prospěch svazků a také způsob předávání průzkumných zpráv. Situace totiž vyžaduje, aby zprávy o prostředcích jaderného napadení nepřítele přicházely přímo z letounu současně jak do štábu svazku, tak do štábů dělostřeleckých útvarů. K tomu musí štáb svazu sdělit štábům svazků volací znaky letounů a jejich pracovní frekvence.

Kromě toho musí štáb svazu rozpracovat a rozeslat podřízeným jednotkám tabulku rádiových signálů a údaje pro zakódování map, které používají průzkumné letouny při předávání zpráv.

Pouze společným úsilím všech průzkumných prostředků svazu a svazku, v jejich těsné součinnosti je možné zabezpečit spolehlivý průzkum taktických zbraní jaderného napadení nepřítele.

K zničení prostředků jaderného napadení nepřítele může svazek vyčlenit:

- oddíl vojskových raket,
- divizní dělostřelectvo,
- tanky,
- speciální odřady (skupiny)

Oddíl vojskových raket je hlavním a nejmohutnějším prostředkem velitele svazku. K ničení jaderných prostředků nepřítele se bude pravděpodobně používat jen v případě, kdy nebude jiná možnost využít ostatních prostředků — dělostřelectva, tanků, letectva atd., nebo bude-li situace vyžadovat spolehlivě zničit cíl v nejkratší době. Technické vlastnosti a používaná mohutnost jaderné náplně mu dovoluje ničit všechny jednotky taktických zbraní hromadného ničení nepřítele v palebných postaveních a to pouze jedním jaderným úderem [při správně voleném epicentru výbuchu].

Pro boj se zbraněmi hromadného ničení nepřítele se vyčleňuje všechno dělostřelectvo divize nezávisle na tom, zda je v přímé podřízenosti velitele divize a nebo je-li předáno plukům.

Náčelník dělostřelectva svazku na podkladě průzkumných zpráv a pokynů velitele svazku je povinen vydat konkrétní úkoly dělostřelectvu k ničení prostředků jaderného napadení nepřítele, učinit opatření ke včasnému úderu a zabezpečit kontrolu jeho výsledku. V útočném (střetném) boji, kdy centralizace palby v rámci svazku bude ztížena, ničí se zjištěné prostředky jaderného napadení nepřítele přímo na rozkaz velitelů dělostřeleckých útvarů. Prostředky jaderného napadení nepřítele, o nichž se dozví štáb svazku od štábu svazu nebo od sousedů, ničí v první řadě dělostřelectvo, které je v přímé podřízenosti velitele svazku. Není-li z různých důvodů schopno úkol splnit, je povinností náčelníka dělostřelectva svazku použít ke zničení cíle dělostřelectvo přidělené plukům. A není-li ani to možné, musí velitel svazku žádat o zničení daného cíle nadřízeného. To vše musí proběhnout velmi rychle.

Maximální efektivnost palby vyžaduje, aby dělostřelectvo bylo v nepřetržitě bojové pohotovosti k zahájení palby. Proč tomu tak musí být, je zřejmé z této tabulky.

Minimální doba pobytu odpalovacího zařízení (kanónu, houfnice) v palebném prostoru (minutách)

Činnost prostředek	HONEST JOHN	LITTLE JOHN	175 mm kanón	203,2 mm houfnice	203,2 mm houfnice samohyb.
Od okamžiku zaujetí palebného postavení do odpálení	25	10	45	15	5
Po uskutečnění úderu	5	5	15	5	2
Od okamžiku zaujetí pal. postavení až do jeho opuštění	30	15	60	20	7

Doba potřebná ke splnění palebného úkolu u DAWY CROCKETT je menší než 5 minut.

Proto požadavek, aby zbraně hromadného ničení nepřítele byly ničeny ještě v prostorech soustředění a nebo na přesunu je zcela opodstatněný.

Na prostředky jaderného napadení nepřítele v palebném postavení zahajuje se palba na rozkaz velitelů děl, skupin, dělostřeleckých pluků, oddílů a baterií ihned. Současně se zahájením palby informují příslušní velitelé náčelníka dělostřelectva a velitele svazku.

Poněvadž svazek nebude mít vždy dostatek dalekonosného dělostřelectva, bude účelné část dělostřelectva předsunovat blíže k přednímu okraji do dočasných palebných postavení a nebo využít letectva, především do prostorů, kam nemůže působit dělostřelectvo.

Tanky mohou ničit jaderné prostředky nepřítele buď ze zakrytých palebných postavení a nebo při pronikání do sestavy nepřítele.

Dělostřelectvo s použitím tříštivotrhavých a chemických nábojů může celkem spolehlivě ničit jaderné prostředky nepřítele. **Rychlost zahájení palby, možnost jejího řízení a schopnost dlouhou dobu udržovat cíl pod palbou — to jsou důležité vlastnosti dělostřelectva v boji s jadernými prostředky nepřítele.**

Kromě uvedených kladů má klasické dělostřelectvo v boji s jadernými zbraněmi nepřítele i řadu nedostatků. K největším z nich patří velké množství munice, potřebné ke splnění úkolu a tím i velké množství času, nehledě na složitost v samotném zásobování útvarů touto municí.

Prudký vzrůst spotřeby dělostřelecké munice je charakteristický zejména při ničení jaderných prostředků nepřítele se spolehlivostí větší než 75 — 80%. Zvýší-li se stupeň spolehlivosti o 10 % (z 80 % na 90 %), zvětší se spotřeba dělostřeleckých granátů 1,6krát. Proto počítáme u dělostřelectva při ničení zbraní hromadného ničení nepřítele se spolehlivostí 80 %, zatímco u raketového vojska se počítá se spolehlivostí 90 %.

Tak např. k zničení jednoho odpalovacího zařízení HONEST JOHN v palebném postavení potřeboval by oddíl 122mm houfnic při dálce střelby do 10 km 260 — 520 děl. granátů (podle typu podvozku). K zničení baterie 203,2mm houfnic v palebném postavení by tento oddíl spotřeboval 880 kusů nábojů.

Daleko efektivnější je použít chemické dělostřelecké granáty. Účinek jednoho chemického granátu při ničení nekryté živé síly (obsluhy) se rovná účinku 2 — 3 granátů s tříštivotrhavou náloží. V praxi se bude většinou palba vzájemně doplňovat, tj. že cíl budeme ničit jak tříštivotrhavou tak chemickou municí najednou, čímž celková potřeba bude o něco nižší.

Na závěr srovnám konkrétní možnosti vlastních prostředků v ničení zbraní hromadného ničení nepřítele vzhledem k omezené době pobytu jaderných zbraní nepřítele v palebných postaveních. Pro úplnější srovnání nebudou se omezovat pouze na taktické prostředky napadení nepřítele.

Nejdříve tedy jaká je střední doba potřebná nepřátelskému prostředku k jadernému úderu (tzv. doba od zaujetí palebného postavení do výstřelu).

ŘS MATADOR MACE	ŘS SER- GEANT	DR HONEST JOHN	DR LITTLE JOHN	175 mm kanón	203,2 mm houfnice
90 min	40 min	30 min	10 min	60 min	30 min

Naproti tomu střední doba potřebná na přípravu úderu našimi prostředky (tj. doba od okamžiku zjištění cíle do uskutečnění úderu):

Druh prostředku	Z pohotovosti č. 3		Z pohotovosti č. 2		
	OTR	TR	OTR	TR	dělostřelectvo
Potřebná doba	do 50 min	30—40 min	35—40 min	20—25	asi 5 min

Z porovnání těchto dvou tabulek je vidět, že naše prostředky jsou schopny spolehlivě ničit v palebném postavení pouze některé operačně taktické prostředky jaderného napadení nepřítele, ale taktické prostředky nepřítele za daných podmínek již zničit nestačí (s výjimkou kanónu 175mm).

Další tabulka ukazuje, jaká bude tedy pravděpodobnost splnění palebného úkolu za daných podmínek, to je s přihlédnutím k manévru cíle.

Druh ZHN nepřítele	OTR	Druh ZHN nepřítele	TR	Dělostřelectvo
ŘS MATADOR-NACE	40/55	DR HONEST JOHN	0/15	/67
ŘS SERGEANT	0/11	DR LITTLE JOHN	0/0	/40
—	—	kanón 175 mm	37/53	/73
—	—	houfnice 203,2 mm	0/15	/67
—	—	houfnice 203,2 mm (samohyb.)	0/0	/0

Poznámka.

1. První číslo vyjadřuje pravděpodobnost splnění palebného úkolu v % z pohotovosti č. 3.

2. Druhé číslo vyjadřuje pravděpodobnost splnění palebného úkolu v % z pohotovosti č. 2.

Také z této tabulky je patrné, že největším problémem zůstává ničit taktické prostředky jaderného napadení nepřítele v palebném postavení. Dělostřelectvo je sice schopné ničit téměř všechny taktické prostředky jaderného napadení ovšem jeho použití má své výhody i nevýhody a jeho možnosti jsou také omezené.

V další tabulce je vyjádřena doba, která zabezpečuje předejití nepřítele (předstih) v jaderném úderu na naše vojska.

Např. zjistí-li průzkum ŘS MATADOR při zajištění do palebného postavení a předá-li včas konkrétní údaje o tomto cíli, může naše pohotovostní baterie OTR uskutečnit úder ještě o 38 minut dříve než by se MATADOR připravil

ZHN nepřítel	Délka předstihu (v min) při použití							
	OTR		Letectvo		TR		Dělostřelectvo	
	V 20 min. pohotovosti	Při rozv. z chodu	V pohotovosti ve vzduchu	V pohotovosti na let	Pohot. jednotky	Při rozv. z chodu	Z příprav. pal. postav.	Při rozv. z chodu
H 203,2 mm	—	—	0	0	0	0	5	0
K 175 mm	—	—	25	8	22	4	30	25
DR HONEST JOHN	0	0	20	0	—	—	—	—
ŘS PERSHING	0	0	0	0	—	—	—	—
ŘS MATADOR	38	0	51	20	—	—	—	—

Poznámka.

1. Střední doba k získání průzkumných zpráv o operačně taktických prostředcích ZHN nepřítel do 30 min., o taktických prostředcích do 15 min.

2. „0“ znamená, že se předstih (předejít v úderu) nedosahuje.

k úderu na naše vojska. Prakticky to znamená, že za těchto podmínek by byl cíl zničen. Obdobná situace je i u ostatních prostředků jaderného napadení nepřítel. Zajímavé je, že u ŘS typu PERSHING se žádného předstihu nedosahuje, což znamená, že zjistíme-li tento prostředek až po zaujetí palebného postavení, nemůžeme mu prakticky zabránit v jaderném úderu na naše vojska (s výjimkou speciálních skupin, které jsou v bezprostřední blízkosti cíle). **Prostředky ZHN nepřítel je nutné v první řadě ničit hlavně na přesunech, ve vyčkávacích prostorech a v prostorech soustředění.**

Z tabulek vyplývají tyto další závěry:

1. V řadě případů naše OTR, TR, dělostřelectvo a letectvo nezabezpečují úspěšně zničení zbraní hromadného ničení nepřítel.

2. Je nutno zkrátit dobu na přípravu úderu ke zvýšení efektivity ničení ZHN nepřítel v palebném postavení.

3. Zbraně hromadného ničení nepřítel je nutno ničit ještě než zaujmou palebné postavení.

4. Všechny taktické prostředky jaderného napadení nepřítel je výhodné ničit v první řadě palbou dělostřelectva (držet pod palbou dělostřelectva do té doby, než se připraví k úderu raketa). Výhodnější by ovšem bylo vybavit vlastní klasické dělostřelectvo možností používat jadernou municí malé ráže.

5. Ničení prostředků jaderného napadení nepřítel je nutné pečlivě plánovat.

V některých případech je výhodné použít i OTR na taktický prostředek jaderného napadení nepřítel.